Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hollestraat te Kortenberg – Fase 2

Nick Van Liefferinge

Tienen, 2024
Studiebureau Archeologie bv

Colofon

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hollestraat te Kortenberg – Fase 2

Projectverantwoordelijke	Annelies De Raymaeker Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Nick Van Liefferinge
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2024, Studiebureau Archeologie bv

Inhoud

1. Samenvatting van het reeds uitgevoerde vooronderzoek p. 2

2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek p. 4
2.1 Beschrijvend gedeelte p. 4
2.1.1 Administratieve gegevens p. 4
2.1.2 Archeologische voorkennis p. 5
2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen p. 5
2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken p. 6
2.1.5 Afwijkingen t.o.v. de vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken p. 7
2.2 Resultaten p. 11
2.2.1 De bodemprofielen p. 11
2.2.2 Bodemsporen en vondsten p. 14
2.2.3 Natuurwetenschappelijke staalnames p. 15
2.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied p. 15
2.2.5 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief p. 15
2.2.6 Beantwoording van de onderzoeksvragen p. 16

3. Programma van maatregelen p. 17
3.1 Administratieve gegevens p. 17
3.2 Gemotiveerd advies p. 18
3.3 Programma van maatregelen voor een opgraving p. 19

Bibliografie p. 20

Bijlagen
Bijlage 1: Overzichtsplan
Bijlage 2: Foto-inventaris
Bijlage 3: Sporeninventaris
Bijlage 4: Bodemprofielen proefsleuvenonderzoek

1. Samenvatting van het reeds uitgevoerde vooronderzoek

1.1 Archeologienota

In november 2022 werd door Studiebureau Archeologie bv een archeologienota (ID: 24349)[1] ingediend naar aanleiding van de geplande uitbreiding en heraanleg van een parking ter hoogte van de Hollestraat te Everberg (Kortenberg, provincie Vlaams-Brabant) met een totale oppervlakte van 6944m^2.

De geplande werken bestaan uit de heraanleg en uitbreiding van een bestaande parking. Onder de parking wordt voor een lopend project een BEO-veld aangelegd.

De bekrachtigde archeologienota bevatte een bureauonderzoek (projectcode: 2022K324). Het projectgebied is buiten een archeologische zone gesitueerd waarbij de bodemingreep meer dan 1000 m^2 zal bedragen en de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft bedraagt meer dan 3000 m^2 is. Op basis van de resultaten van de archeologienota werd een programma van maatregelen (PVM) opgemaakt voor de uitvoering van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaande uit een proefsleuvenonderzoek.

Het projectgebied situeert zich in de archeoregio van de (zand)leemstreek. De meest nabijgelegen waterloop is de Zoo die op ca. 788 m ten noordwesten van het projectgebied stroomt. Op ca. 850 m ten zuidoosten van het terrein is de Vloetgracht gelegen.

De resultaten van de archeologienota zonder ingreep in de bodem tonen aan dat het terrein zich situeert in een erosiegevoelige landschapseenheid (flank van een heuvelrug) in de leemstreek. In combinatie met de historische landbouw en voormalige graafwerkzaamheden betekent dit dat het terrein sterk onderhevig is geweest aan bodemerosie waarbij de toplaag van de oorspronkelijke (paleo)bodem is verdwenen tot op een aanzienlijke diepte. Op basis van de bodemkaart en quartairgeologische kaart zijn er geen indicaties voor een (holocene) afdekking van een paleobodem en paleoloopniveau. Algemeen kan dus gesteld worden dat er binnen de contouren van het projectgebied louter grondsporensites vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd kunnen worden verwacht.

Op basis van het bureauonderzoek kan worden geconcludeerd dat er een archeologische verwachting bestaat voor (pre)historische archeologische waarden vanaf het neolithicum voor het gehele projectgebied.

[1] Fellahi e.a. 2022; https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/24349.

Fig. 1.1: Meest recente luchtfoto met situering van het projectgebied.

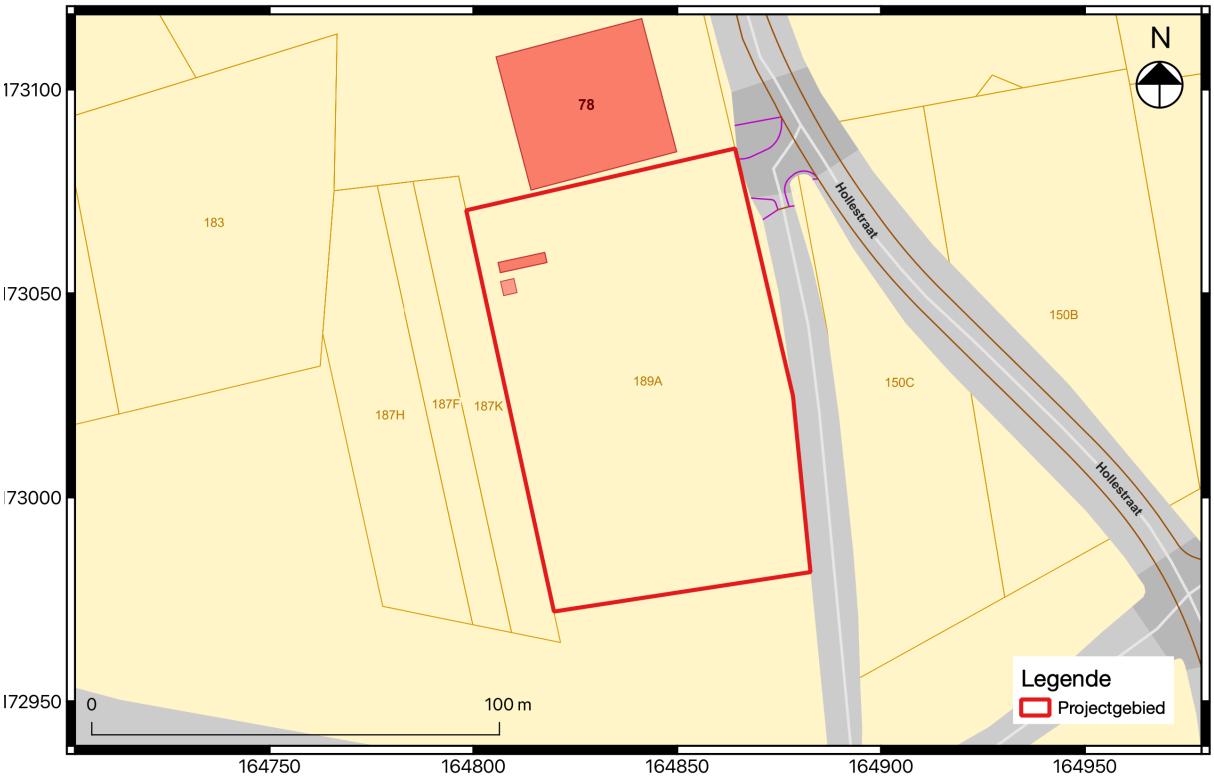

Fig. 1.2: Kadasterplan met afbakening van het projectgebied.

1.2 Nota bij fase 1 van de geplande werken

Met het proefsleuvenonderzoek bij fase 1 van de geplande werken (fig. 1.3) kon worden aangetoond dat er geen archeologische vindplaatsen aanwezig zijn binnen de contouren van fase 1 van het projectgebied.[2] Met het vooruitschrijdend inzicht kon worden vastgesteld dat er ook ter hoogte van de huidige parking er geen archeologische vindplaatsen meer aanwezig kunnen zijn (fig. 1.4). Enkel in de zuidelijke sector van het projectgebied is de bodemopbouw waarschijnlijk nog (relatief goed) bewaard gebleven. Enkel in deze zone is het nog nuttig om een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek uit te voeren (fig. 1.6). Een zone met te behouden bomen werd afgebakend als terrein waar een behoud *in situ* van het bodemarchief geldt (fig. 1.5).

Fig. 1.3: Overzichtsplan van het proefsleuvenonderzoek bij fase 1 van de geplande werken.

[2] https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/30702

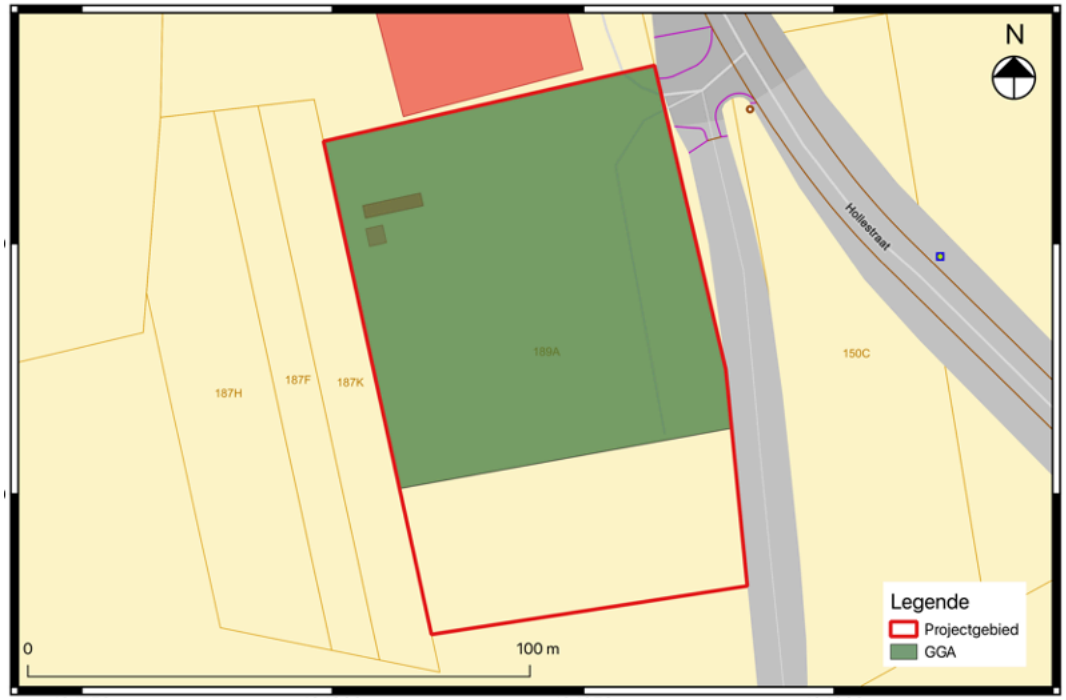

Fig. 1.4: Deel van het terrein waar geen archeologisch erfgoed meer aanwezig is.

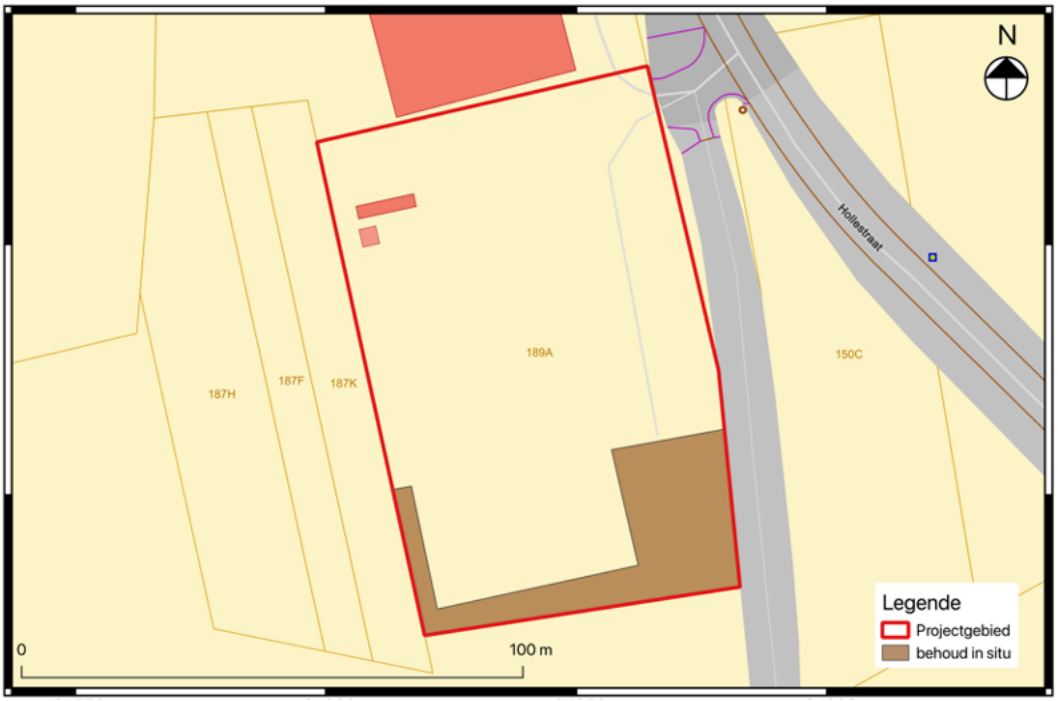

Fig. 1.5: Deel van het terrein waar een behoud *in situ* (zone met te behouden bomen) van het bodemarchief geldt.

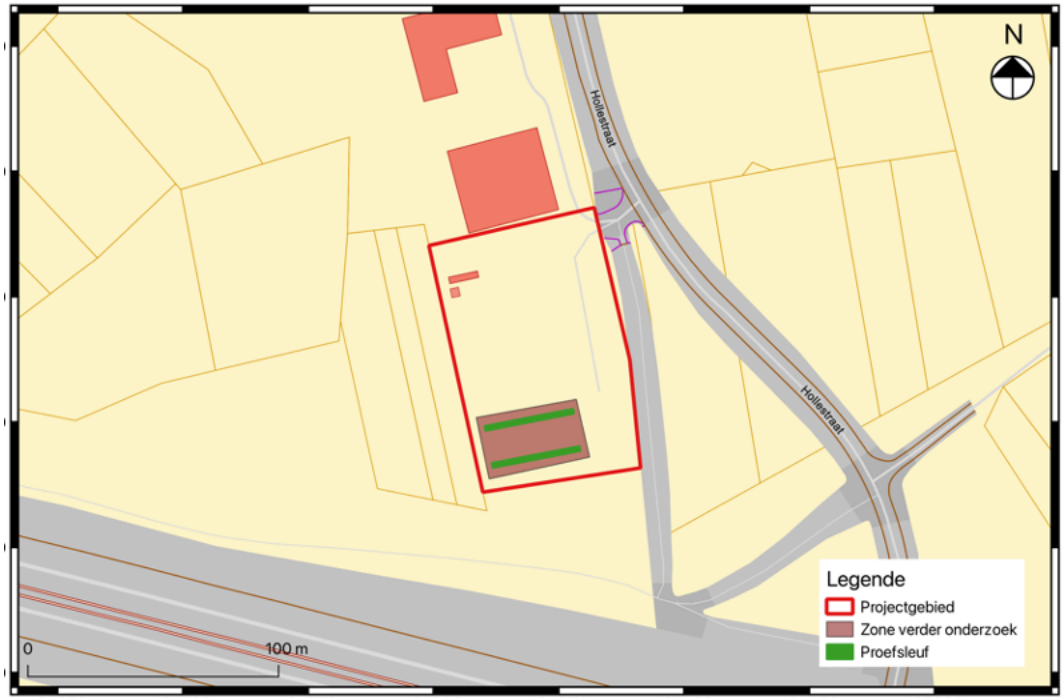

Fig. 1.6: Vooropgesteld sleuvenplan bij fase 2 van de geplande werken.

2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2024I200
Actoren	**Studiebureau Archeologie**	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	Erkend archeoloog (OE/ERK/Archeoloog/2016/00111), Veldwerkleider, assistent-bodemkundige, auteur
	Leslie Engels	Assistent-archeoloog
Locatie	**Provincie**	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Kortenberg
	Adres	Hollestraat
Kadastrale gegevens		Kortenberg, afd. 4, sectie B, perc. 189 (deel)
Kadasterplan		Zie fig. 2.1
Oppervlakte geplande werken (vergunning)		Ca. 804 m^2
Bounding Box	**Punt 1**	X 164819, Y 172977
	Punt 2	X 164865, Y 173003
Termijn veldwerk		16-09-2024
Relevante termen		Proefsleuvenonderzoek, leemgronden, bodemerosie

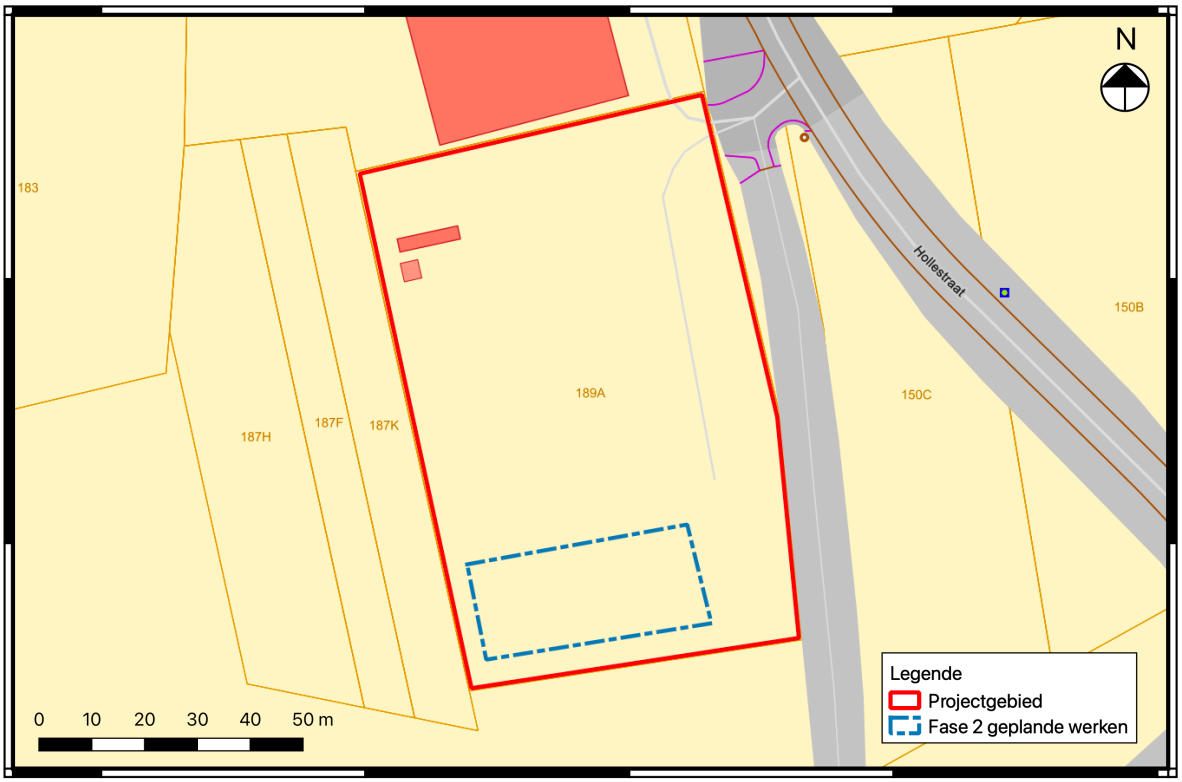

Fig. 2.1: Kadasterplan met afbakening van fase 2 van de geplande werken binnen het projectgebied.

2.1.2 Archeologische voorkennis

Tijdens het archeologisch vooronderzoek bij fase 1 van de geplande werken werden geen archeologische waarden aangetroffen. De intense bodemverstoring (afgraving van de gronden) vormt de oorzaak.

2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

De doelstelling van het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen en het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen dienen te worden beantwoord:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?

- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?

- In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent verstoord?

- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?

- Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?

- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?

- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken

In het programma van maatregelen bij de nota van fase 1 van de geplande werken (ID 30702) zijn de volgende voorwaarden bij het proefsleuvenonderzoek geformuleerd:

"De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk versie 4.0 hoofdstuk 8.6. De sleuven worden aangelegd in de zuidelijke zone van bouwfase 2a. Omwille van de praktische reden zoals het werken evenwijdig aan de langste perceelgrens en het behalen van een correcte dekkingsgraad, wordt geopteerd voor de aanleg van 2 sleuven met een west-oost oriëntatie. Er wordt geopteerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand van maximaal 15 meter, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. Ook dit wordt om praktische redenen op die manier uitgevoerd (snelheid en efficiëntie). De sleuven worden aangelegd tot op elk archeologisch relevant vlak. De dekkingsgraad van 12,5 % wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters worden ook aangelegd om een schijnbaar lege zone te evalueren of om sporen te evalueren. Het steentijdtraject eindigt pas na het volledige prospectie-onderzoek, waaronder het proefsleuvenonderzoek valt. Extra aandacht wordt tijdens het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek besteed aan het aantreffen van lithisch materiaal. Indien tijdens het onderzoek ondanks de verwachting toch in situ bewaard lithisch materiaal wordt aangetroffen, worden deze in 3D opgemeten en geregistreerd. Indien nodig wordt, nog tijdens het veldwerk, het materiaal voorgelegd aan een materiaaldeskundige."

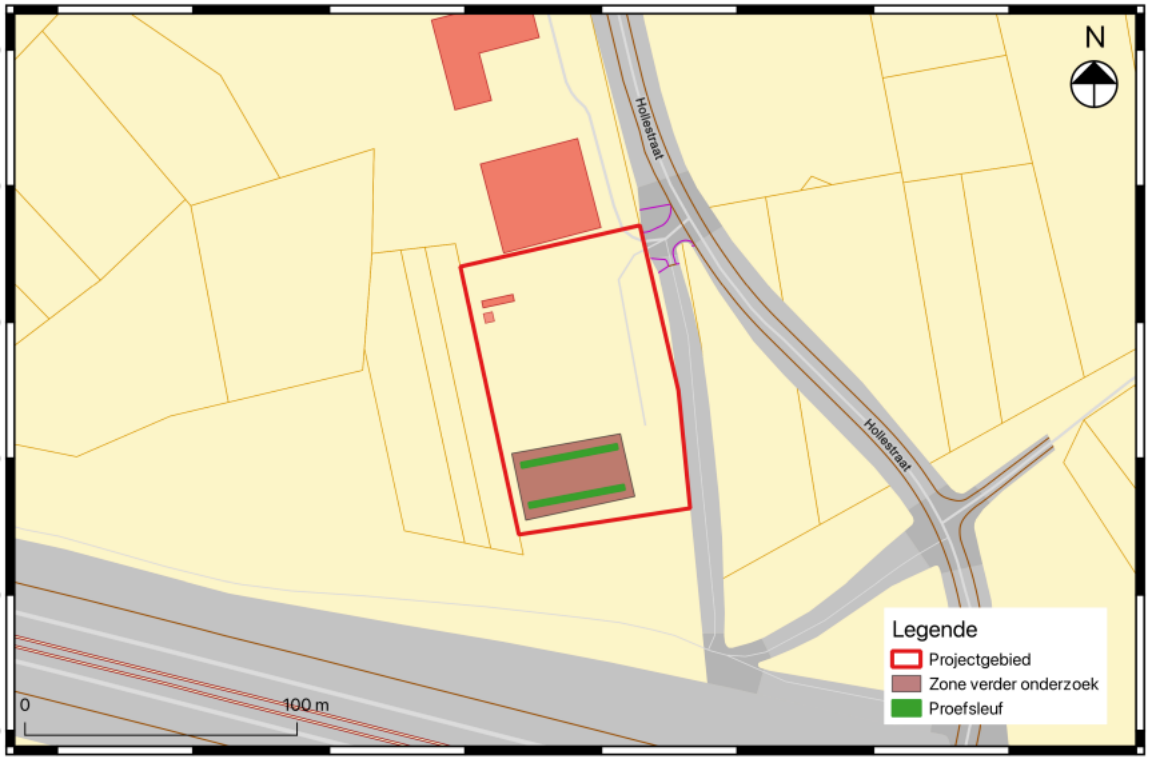

Fig. 2.2: Het vooropgesteld sleuvenplan (bron: nota ID 30702).

2.1.5 Afwijkingen t.a.v. de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes

Er zijn geen substantiële afwijkingen gebeurd t.a.v. de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes. Na een negatief resultaat m.b.t. de aanwezigheid van archeologische bodemsporen en/of artefacten en omwille van de beperkte ruimte van het prospecteerbaar areaal (804 m^2) werd besloten om geen kijkvensters aan te leggen.

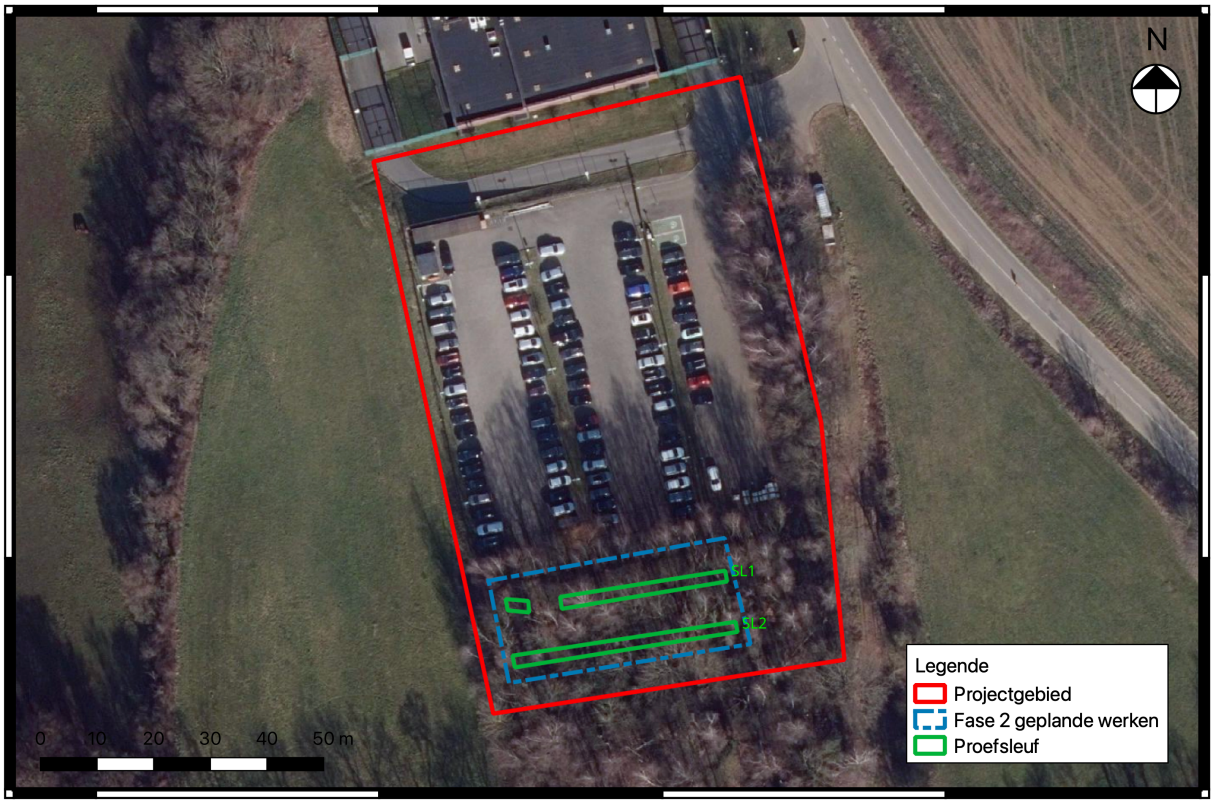

Fig. 2.3: Het sleuvenplan.

Fig. 2.4: Overzichtsfoto van proefsleuf 1.

Fig. 2.5: Overzichtsfoto van proefsleuf 2.

2.2 Resultaten

2.2.1 De bodemprofielen

Er werd één bodemprofiel (PR1) geregistreerd (fig. 2.6). Volgens de bodemkaart zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied Aba-gronden aanwezig. Het gaat om droge leemgronden met een textuur B-horizont. De nabijheid van een met colluvium opgevuld brondal (Abp-gronden) ten westen van het terrein wijst op intense bodemerosie van deze leemgronden in het verleden.

De bovengrond bestaat uit een A-horizont (o.a. strooisellaag van het bos) die rust op ca. 20 cm dik colluviumpakket. Hieronder is sprake van een Bt-horizont, waarvan de top wellicht een erosievlak betreft (fig. 2.7).

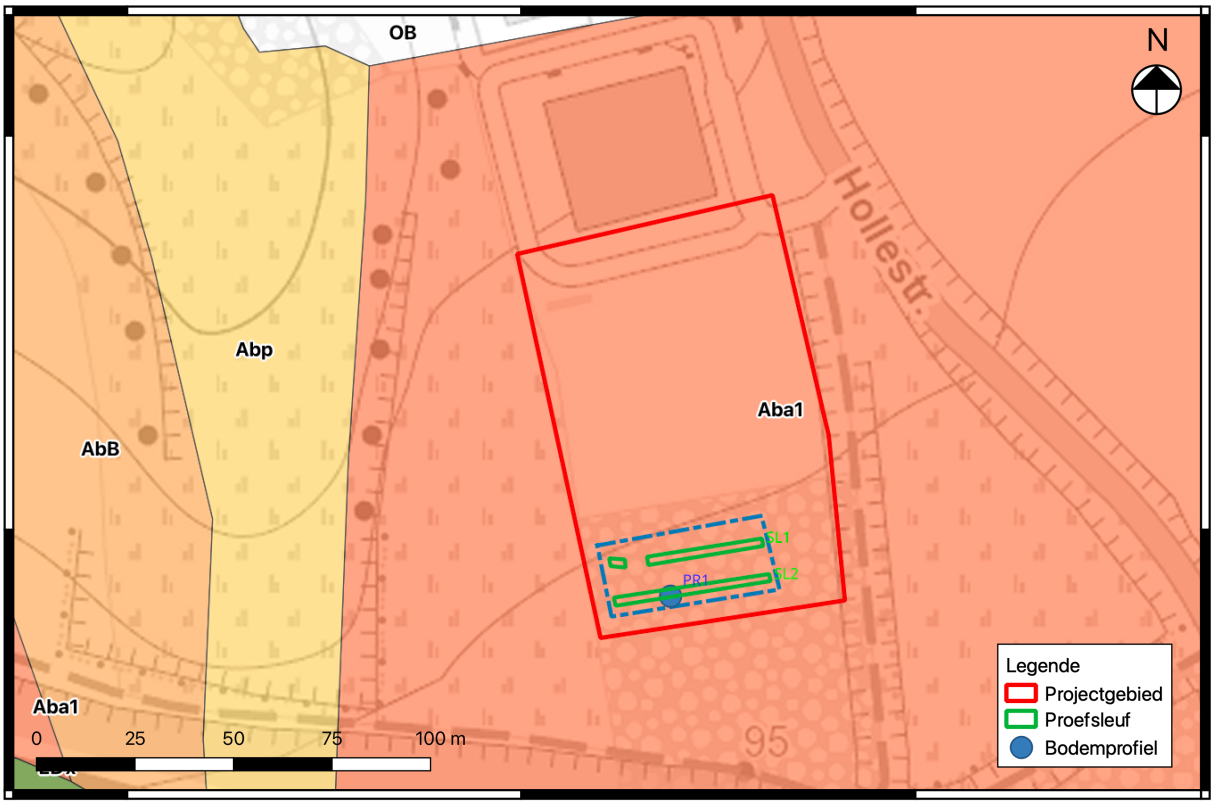

Fig. 2.6: Situering van het geregistreerd bodemprofiel.

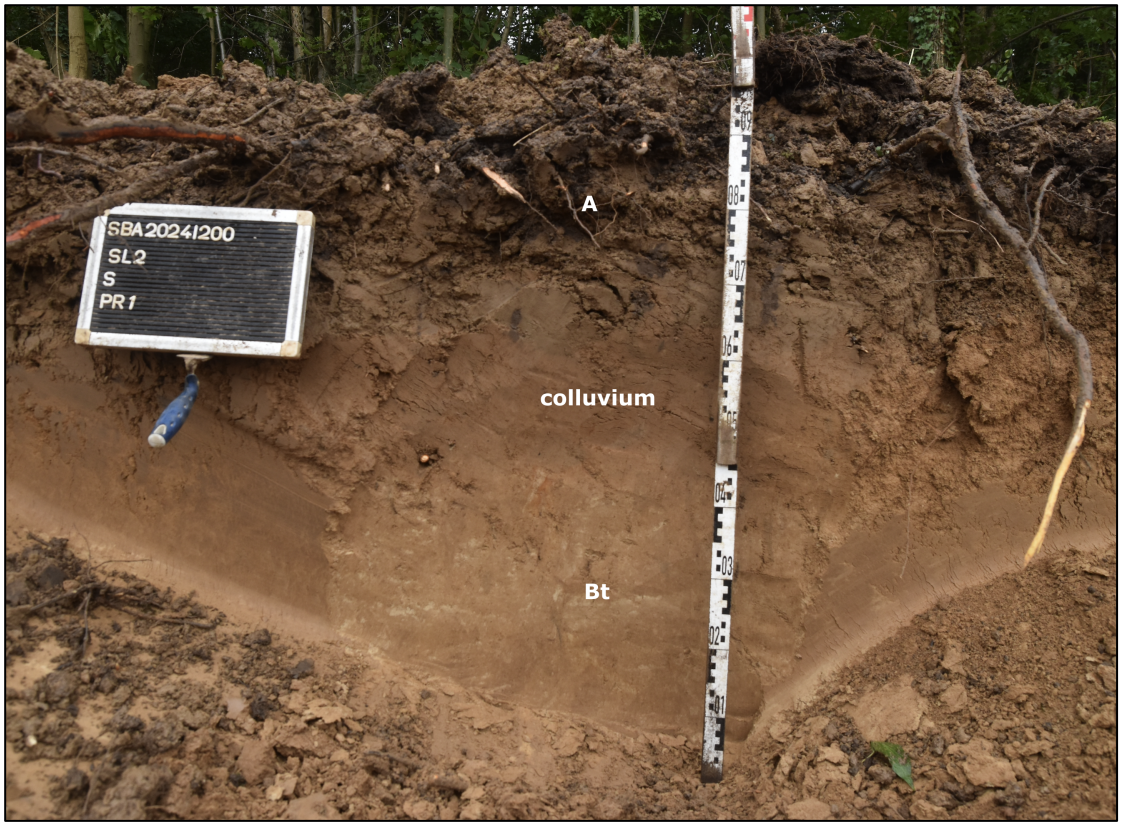

Fig. 2.7: Bodemprofiel 1.

2.2.2 Bodemsporen en vondsten

Er werden tijdens het proefsleuvenonderzoek geen bodemsporen en/of vondsten aangetroffen.

2.2.3 Natuurwetenschappelijke staalnames

Er zijn geen stalen genomen in functie van (natuur)wetenschappelijk onderzoek.

2.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Er werden geen archeologische waarden aangetroffen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Mogelijk zijn oorspronkelijk aanwezige bodemsporen verdwenen ten gevolge van intense bodemerosie ofwel zijn er in dit deel van het landschap tijdens de (pre)historische perioden nooit bodemverstorende activiteiten uitgevoerd.

2.2.5 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief

De geplande werken zullen ingrijpen op een bodemarchief zonder archeologische waarden. In het geval van verder archeologische onderzoek (opgraving) zal er geen datawinst worden verkregen.

2.2.6 Beantwoording van de onderzoeksvragen

- ***Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?***

Het archeologisch relevant niveau situeert zich onder de (colluviale) bovengrond, op een diepte van 60 cm à 70 cm onder het maaiveldniveau.

- ***Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?***

Los van de Bt-horizont werden er geen horizontsequenties van, al dan niet begraven, (paleo)bodem waargenomen.

- ***In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent verstoord?***

De waarnemingen zijn in overeenstemming met de gegevens van de bodemkaart. Er zijn geen structurele bodemverstoringen aanwezig.

- ***Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?***
- ***Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?***
- ***Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?***
- ***Is verder archeologisch onderzoek nodig?***

Niet van toepassing.

Bibliografie

ENGELS L. & VAN LIEFFERINGE N. 2024: *Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hollestraat te Kortenberg – Fase 1,* Tienen.

FELLAHI S., VANDER GINST V. & DERAYMAEKER A. 2022: *Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Hollestraat te Kortenbergen (Everberg – De Grubbe)*, Tienen.